

УДК 327:94

ДИПЛОМАТИЧНИЙ, ІНСТИТУЦІЙНИЙ І ГЕОЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІРИ МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕГІОНІВ: ТРЕНДИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ТРАДИЦІЇ

**ЦІВАТИЙ В.Г.,
Перший проректор
з науково-
педагогічної та
навчальної роботи
Дипломатичної
академії України
при МЗС України,
кандидат
історичних наук,
доцент кафедри
дипломатичної
та консульської
служби, заслужений
працівник освіти
України**

Рецензія:

Ігнат'єв П.М. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці: Підручник. – Чернівці-Київ: Книги – XXI, 2014. – 364 с. – ISBN 978-617-614-071-9

Автор рецензованого видання – Ігнат'єв Павло Миколайович, доктор політичних наук, професор кафедри країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

До його авторського доробку належать також наступні праці: «Країни Азії: особливості культури та побуту (2011)», «Індія на шляху до лідерства в Південній Азії (2006)», «Країнознавство. Країни Азії (2006)», «Шрі-Ланка: Країнознавчий портрет (2009)», «Пакистан: від деколонізації Британської Індії до сьогодення (2014)» та ін.

На разі презентуємо нашим читачам нове видання проф. П.М. Ігнат'єва – *Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці. – Чернівці-Київ: Книги – XXI, 2014.* Його головне призначення полягає в тому, щоб навчити вдумливого читача орієнтуватися в тенденціях сучасних світових процесів і допомогти їм усвідомити рушійні чинники, що впливають на політичну, дипломатичну чи економічну діяльність державних акторів як на світовій арені, так і в межах географічно визначених міжнародно-політичних регіонів.

Дане видання надає вичерпну інформацію про проблемні питання зовнішньої та внутрішньої політики найбільших держав світу, аналізуються фундаментальні проблеми міждержавних відносин, пов'язані з їх економічним, інституційним, дипломатичним та політичним розвитком у період глобалізації та поширення інтеграційних процесів у світі, а також зорієнтоване на вирішення таких основних дослідницьких завдань: вивчення особливостей геополітичного та інституціонального середовища різних регіонів світу, а також національних інтересів великих держав у їх межах; аналіз характерних рис зовнішньополітичної, дипломатичної та зовнішньоекономічної діяльності провідних регіональних держав із реалізації національних цілей у чітко визначеному географічному просторі; ознайомлення з актуальними глобальними проблемами, які потребують колективного вирішення.

Автор досліджує особливості регіонального розвитку та особливості зовнішньої політики й дипломатії на міжнародній арені країн Об'єднаної Європи (розділ 2, с. 17-35), пострадянського простору (розділ 3, с. 36-64), Східної Азії, Південної та Південно-Східної Азії (розділ 6, с. 131-177), Близького Сходу (розділ 7, с. 178-229), африканського континенту (розділ 8, с. 230-276), США, Канади, Латинської Америки (розділ 9, с. 277-333), Австралії та Нової Зеландії (розділ 10, с. 334-346) та ін. Також автор у вступі зазначає, що «значна увагу приділена проблемним питанням, що мають транскордонний характер і стосуються розподілу водних ресурсів, «дипломатії трубопроводів», міграційних потоків, наркотрафіку, тероризму тощо (с. 5)».

Протягом багатомісячної історії регіони досить часто виступали як самостійні гравці не лише на національному рівні, але й на міжнародній арені в цілому. Однак, саме наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть стала приділятися особлива увага їх ролі в міжнародних справах, зовнішній політиці та дипломатії. Метою даного видання є визначення місця регіонів у політично-інституціональній системі сучасного світу та можливості врахування історичного досвіду в інституціональній розбудові сучасних держав глобалізованого простору.

Зазвичай, такі процеси, як глобалізація і регіональна інтеграція, істотно вплинули на зміну територіально-політичного устрою національних держав і розвиток регіонального руху у світі. Як позитивні, так і негативні наслідки глобалізації

знайшли своє відображення на регіональному рівні. З одного боку, ліквідація перешкод на шляху економічного розвитку, потік інвестицій і технологій сприяли поживленню економіки регіонів. З іншого боку, тяжким тягарем лягло на регіональні влади рішення таких важливих проблем, як, безпека продуктів харчування, безробіття, забруднення навколишнього середовища, надання притулку іммігрантам і біженцям тощо.

Зміни, що відбулися, а також розширення ЄС і прагнення до подальшого поглиблення інтеграції викликали бурхливі дебати про майбутній устрій Європейського Союзу і місце в ній нових держав, у т.ч. – й України з її регіонально-інституціональною структурою. Саме тому питання про те, яка роль буде відведена регіонам в оновленому й розширеному складі Європейського Союзу, займає за ступенем важливості далеко не останнє місце (с. 19-26).

Аналізуючи регіони в якості одного із гравців на політичному олімпі, варто, насамперед, визначити сутність поняття «регіон» та геополітичні й гео економічні інтереси країн світу з відповідними механізмами їх реалізації. Якщо об'єктом вивчення загальної регіоналістики є «регіон як самостійна просторово-географічна, адміністративно-територіальна, інституціонально-політична, дипломатична, економічна, соціальна, історико-культурна, етнічна і демографічна величина» то об'єктом вивчення міжнародно-політичної регіоналістики є регіональна державна політика і дипломатія, а також політична сфера регіональних спільностей. Характеризуючи сутність і зміст терміна «регіон», слід акцентувати увагу на неоднозначності цього поняття та різну його трактовку в науковій літературі.

Предмет міжнародно-політичної регіоналістики пов'язаний перш за все з закономірностями становлення і розвитку політичної влади в регіонах, взаємного впливу державної політики на регіони і політики регіонів на державу, а також із закономірностями функціонування політичної сфери життя регіональної спільності.

Серед економічних факторів, що вплинули на активізацію регіонів у період новітньої історії, варто відмітити подальший розвиток і диверсифікованість економіки, занепад старих промислових і сільськогосподарських регіонів, поява нових галузей і, як наслідок – нових центрів зростання в регіонах. Певну роль зіграв і психологічний фактор – по мірі розвитку таких процесів, як європей-

ська інтеграція й глобалізація, у багатьох людей з'явилося відчуття незахищеності, нестабільності, позбутися від якого простіше всього у вузькому колі знайомих і близьких людей, відчуваючи свою приналежність до рідного краю і його долі. Детальна інформація із зазначеного питання широко представлена у всіх десяти розділах видання і винесена в назву рубрикатора «геоекономічні інтереси». Автор акцентує увагу свого читача на тому, що «...на світову політику суттєво вплинули регіоналізм і глобалізація, які змінили ставлення вчених до геополітики й викликали появу геоекономіки як окремої дисципліни» (с. 9).

У цілому ж, допитливий читач отримав у своє розпорядження аргументований, й змістовний, виважений в науково-теоретичному і методичному плані та виданий на високому поліграфічному рівні видавництвом «Книги – XXI» підручник. Сподіваємось, що рецензований підручник зацікавить студентів-міжнародників та слухачів Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України, допоможе їм в кращому розумінні сучасності на історичних прикладах у засвоєнні начальних курсів «Регіоналізм», «Компаративна історія, теорія і практика дипломатії», «Дипломатія іноземних держав», «Економічна дипломатія», «Світова дипломатія» та ін.

З цієї книги читач може дізнатися про велику політику на Південному Кавказі, про особливості міжтасманових відносин Австралії та Нової Зеландії, особливості пошуків країнами Центральної

Азії міжнародних союзників, енергетичну дипломатію Венесуели і механізми реалізації зовнішньополітичних інтересів Росії, а також зрозуміти, як Південно-Африканська Республіка залишила в минулому спадщину апартеїду і стала впливовою країною Африки, якими інтересами визначається втручання третіх країн у сирійський конфлікт, які геополітичні інтереси на Бахреїні мають США, Саудівська Аравія та Іран, які чинники впливають на близькосхідну політику США, чому перенаселена та багата нафтою Нігерія не вважається регіональним лідером.

У виданні можна знайти й пояснення причин трансформації КНР з ізольованої країни Азії на економічного лідера світу та простежити, як саме проводять свою зовнішню політику США на різних континентах.

Звісно, що в книзі багато різних історичних подій і фактів, і про це розповісти у декількох абзацах просто неможливо. Тому рекомендуємо віднайти час на ознайомлення з цим виданням. Читати це дослідження досить легко, написано дуже яскравою мовою і легко сприймається для усвідомлення геополітичних та геоекономічних змін світової політики та дипломатії.

Хочеться сподіватися, що це видання стане корисною знахідкою для політиків, державних службовців і дипломатів, які з інтересом познайомляться й отримають додаткову інформацію про геоекономічні та геополітичні інтереси сучасних держав глобалізованого світу.